

DOI 10.51558/2490-3647.2021.6.1.257

UDK 378:371.15

Primljeno: 17. 10. 2020.

Pregledni rad

Review paper

Filduza Prušević Sadović, Sefedin Šehović

DRUŠTVENI I MATERIJALNI STATUS NASTAVNIKA IZ PERSPEKTIVE STUDENATA UČITELJSKOG FAKULTETA U BEOGRADU

Društveni status i položaj nastavnika menjao se kroz istoriju i uslovljen je razvojem ljudskog društva. Nastavnik je u razvijenom svetu visoko pozicioniran član ruštva, deo intelektualne elite i pozitivan model ponašanja. Svedoci smo da su razvoj medija, priliv informacija, urušavanje predašnjih sistema vrednosti doveli i do promene vrednovanja i položaja nastavnika u Srbiji i zemljama u okruženju. Nastavnici doživljavaju jedan od najtežih perioda. Najčešće su slabo plaćeni, nedovoljno cenjeni, nemotivisani. U radu su opisani pozitivni primeri odnosa društvenih sistema u svetu prema nastavnicima, gde su nastavnici i dalje deo elite i gde zahvaljujući pozitivnom i podstičućem odnosu prema prosvetnim radnicima društva doživljavaju procvat u ekonomskom, kulturnom, materijalnom i drugim aspektima razvoja. Na ovaj način se potvrđuje pretpostavka da društvo koje ulaže u obrazovanje i nastavnički kadar, je dugoročno na dobitku i ima pozitivne rezultate u razvoju. Takođe, u radu su predstavljeni rezultati istraživanja sprovedeni anketiranjem sa studentima Učiteljskog fakulteta u Beogradu, kojim smo hteli da saznamo stavove, motive i viđenje studenata o položaju nastavnika u društvu, odnosno njihove projekcije položaja svog budućeg zanimanja. Rezultati do kojih smo došli istraživanjem pokazuju da su studenti motivisani da se bave nastavničkim poslom i da vole rad sa decom i mladima, ali da su u isto vreme svesni nepovoljnog položaja nastavnika u društvu i nadaju se da se taj položaj može poboljšati kroz podizanje svesti javnosti o bitnosti nastavničkog posla u najranijem uzrastu učenika i strožim kriterijumima prilikom upisa i odabira budućih nastavnika na fakultetima i školama.

Ključne reči: nastavnik; društvo; društveni status; obrazovanje

UVOD

Različiti narodi, kulture, ekonomski i socijalni uslovi života, prirodni priraštaj i društvena uređenja čine svet neiscrpnom temom za istraživanje i inspiracijom za umetnike. U meri u kojoj se države razlikuju među sobom, toliko se razlikuju i uslovi rada i položaj nastavnika u njima. Jedino što im je svima zajedničko jesu očekivanja društva da nastavnici daju svoj maksimum u obrazovanju mladih naraštaja. Nastavna profesija nije podjednako cenjena u svim zemljama sveta. Nastavnika se na našim prostorima najčešće setimo kada njihovi učenici postignu izvanredne rezultate u učenju ili na nekim takmičenjima. U međuvremenu, položaj nastavnika je sve teži i u materijalnom i u socijalnom smislu. A nekada je posao nastavnika bio izuzetno cenjen i uvažavan. Nastavnici su bili deo društvene elite. U Srbiji, nažalost, odavno to više nisu. Nastavnici su slabo plaćeni, a u materijalističkom svetu u kome živimo vrednost čoveka se uglavnom meri prema računu u banci. Istraživanja sprovedena u okviru projekata OECD-a 2005. godine kao i istraživanje sprovedeno kao deo aktivnosti Varkey Fondacije i predstavljeno rezultatima Global Teacher Status Index-a 2018. ukazuju na raznolikost i kvalitet društvenog i materijalnog položaja nastavnika u svetu.

STATUS NASTAVNIKA U SVETU

Global Teacher Status Index (Dolton et al., 2018) je nastao kao reakcija na loš status nastavnika u svetu. Ovaj indeks zasnovan je na istraživanju sprovedenom u 35 zemalja sveta a obuhvata pitanja koja se odnose na primanja, status, odnos učenika i njihovih roditelja prema nastavnicima i slično. Rezultati istraživanja predstavljeni su u pet kategorija: status nastavnika uopšte, poučavanje kao zanimanje, zarade nastavnika i radno vreme, specifični pokazatelji statusa nastavnika i upoređivanje sa rezultatima istog istraživanja sprovedenog pet godina ranije (2013). Prema riječima osnivača Varkey Fondacije koja je organizovala ovo istraživanje: „Rezultati su najzad dali akademski dokaz onoga što smo oduvek instinktivno znali, da postoji veza između društvenog statusa nastavnika i rezultata učenika u školi” (Varkey Sunny, osnivač Varkey Fondacije, prema Dolton et al. 2018). Sada se bez sumnje može reći da poštovanje prema nastavnicima nije samo važna moralna obaveza, već osnova za pozitivne rezultate obrazovanja u jednoj državi. Posmatranjem statusa nastavnika i njegovog položaja u društvu primetno je da postoji ogromna razlika u tome kako javnost, odnosno, društvo doživljava nastavnika. Taj faktor u velikoj meri određuje ko će odabrati nastavnički poziv, kakvo će biti poštovanje koje uživaju nastavnici,

njihove zarade i na kraju rezultati njihovog rada. Najbolje pozicije u društvu imaju nastavnici u Kini, Maleziji i Tajvanu [Global Teacher Status Index 2018 (GTSI 2018)]. U prvih deset zemalja su i: Rusija, Indonezija, Južna Koreja, Turska, Indija, Novi Zeland, Singapur (GTSI 2018). Nastavnici u ovim zemljama su izuzetno cenjeni i dobro plaćeni.

Istraživanje je pokazalo da u Kini 81% ispitanika veruje da učenici poštuju svoje nastavnike, što predstavlja ogromnu razliku u odnosu na prosečnih 36% u ostalim zemljama sveta. Učenici iz Kine i Singapura upravo pokazuju i vrhunske rezultate na svetskim takmičenjima u različitim oblastima. S druge strane, istraživanje pokazuje da su u najtežem položaju i najmanje cenjeni nastavnici u Brazilu, Izraelu i Italiji, gde nastavnici imaju i najlošiji društveni standard. Ono što se može izvući kao prosečan rezultat jeste da se položaj nastavnika u većem broju zemalja nalazi na sedmom mestu prema vrednovanim zanimanjima (na skali od 14), pri čemu se, na primer, položaj lekara, advokata, inženjera nalazi na prva tri mesta. Takođe, primetna je razlika u statusu direktora škola u odnosu na status nastavnika u srednjim i osnovnim školama. Nastavnici osnovnih škola, prema ovom istraživanju, imaju najlošiji status. Najčešće se položaj nastavnika izjednačava sa položajem socijalnih radnika. Izuzetak su jedino Kina i Malezija gde se položaj nastavnika dovodi u istu ravan sa položajem lekara. Najčešće se status i poželjnost odabira nastavničkog zanimanja dovodi u vezu i sa primanjima, pa postoje velike razlike u stavovima roditelja da li bi svoju decu ohrabрили da se bave nastavničkim poslom ili ne. U zemljama u kojima je nastavnik poštovan i visoko rangiran u društvu, kao što su Malezija i Kina, roditelji će u velikoj meri podsticati decu na bavljenje ovim zanimanjem. Najmanji procenat, tek 6% ispitanih roditelja, u Rusiji bi uticalo na svoju decu da budu nastavnici. Takođe, istraživanje je dovelo do nekih opštih zaključaka: postoje velike razlike među zemljama kada je status nastavnika u pitanju, stariji ljudi više poštuju nastavnike nego mlađi, ljudi koji su obrazovaniji više cene nastavnike od ljudi koji nisu školovani, muškarci više nego žene poštuju nastavnike, ljudi koji imaju decu više poštuju nastavnike od ljudi koji nemaju decu, etničke manjine u državama manje poštuju nastavnike nego većinski narodi, muslimani više poštuju nastavnike od pripadnika drugih religija.

Primetno je da na spisku prvih deset zemalja prema standardu nastavnika nema Finske, iako učenici iz ove zemlje imaju najbolje rezultate na PISA testovima godinama unazad. U Finskoj je posao nastavnika izuzetno cenjeno zanimanje i predstavlja prestižno polje studiranja. Veliki broj mladih ljudi se odlučuje za nastavničke studije, ali samo oni najbolji uspeju da upišu i završe studije i dobiju ovaj „posao iz snova”. Podobnost za bavljenje ovim poslom se višestruko ispitu-

je. Studenti koji uče za ovaj humani poziv od svojih predavača i starijih kolega dobijaju pored svega i adekvatne savete, preporuke, iskustva te uče jedni od drugih. U ovoj profesiji nema sebičnosti, svi uče jedni od drugih, jer je izolacija i sebično čuvanje znanja, neprijatelj svakog napretka. Budući nastavnici, tokom svojih studija redovno pohađaju razne seminare, konferencije, kao i programe profesionalnog razvoja. Obaveza je svih koji rade u obrazovanju da se kontinuirano profesionalno usavršavaju, a iz budžeta države se svake godine izdvajaju velika sredstva u te svrhe. Samo pet procenata najboljih svršenih srednjoškolaca dobija priliku da sudira nastavničke fakultete u Finskoj.

Ono što finski obrazovni sistem u velikoj meri razlikuje od obrazovnih sistema u drugim zemljama, pa čak i u njoj najbližoj Norveškoj, jeste da su nastavnici podstaknuti da učestvuju u oblikovanju nacionalnog kurikuluma. Poslednja reforma školstva u Finskoj izvedena je tako što je Ministarstvo prosvete zahtevalo od nastavničkih fakulteta da odaberu sopstvene predstavnike koji će biti članovi tima za planiranje i sprovođenje reformi i da zajednički preuzmu odgovornost za njihov uspeh, dok će ministarstvo samo nadgledati njihov rad. Ovim je država Finska pokazala koliko veruje stručnjacima za obrazovanje u svojoj zemlji. Takođe, država nema nikakav uticaj na to na koji način će budući nastavnici biti obučavani na fakultetima, to je u potpunosti prepušteno samim univerzitetima (Ladegaard 2012). „Finska je postala globalno popularna zbog jednog od najboljih sistema obrazovanja u svetu i najboljeg u Evropi, ali finski nastavnici, nisu sretni i veoma im je nelagodno zbog ovolike pažnje, posebno zato što te uspehe svet poistovećuje sa uspesima finških đaka na PISA testovima, a Finci ne vole međunarodna poređenja. Ono čime se finski nastavnici ponose je činjenica da Finci, poreski obveznici, veruju finskom školskom sistemu i zato što ti isti obveznici misle da je njihov javno finansirani obrazovni sistem najznačajniji finski uspeh od osamostaljenja 1917. godine. Finci te uspehe cene više nego visok rang u tabelama globalnog obrazovanja. Oni jednostavno nisu opterećeni ličnim uspehom, rezultatima, slavom... fokusirani su jedino na to kako od učenika izvući njegov maksimum” (Mitrović 2014).

Podaci dobijeni na osnovu istraživanja OECD-a 2005. godine, koje je jednim svojim delom obuhvatilo i pitanje društvenog statusa nastavnika i poučavanja, a zasnivalo se na izveštajima Nacionalnih obrazovnih komisija 25 zemalja sveta, donose zanimljiva viđenja:

- Australija (podaci iz 2003): poučavanje je zauzelo četvrto mesto među 15 profesija i poštenju (posle medicinskih tehničara, farmakologa i doktora) i jedina je profesija koja je značajno popravila svoj status u poslednjih 20 godina.

- Kanada (podaci iz 2003): skoro 90% ispitanika je izrazilo da ima poverenje u nastavnike više nego u sudije, policajce, bankare, sveštenike.
- Švajcarska (podaci iz 2002): 73% odraslih veruje da nastavnici uživaju veliko poštovanje. Istraživanje sprovedeno samo tri godine ranije (1999) pokazalo je da 65% građana smatra da nastavnici nisu adekvatno motivisani da obavljaju svoj posao.
- Engleska (podaci iz 2000): 94% odraslih slažu se da je poučavanje veoma zahtevna profesija. Već 2003. godine samo 12% ispitanika u Engleskoj bi bilo ponosno ukoliko bi neki član njegove porodice izabrao da se bavi nastavničkim poslom i kao razlog za to navode da u školama ima previše problema sa nedisciplinom, da je poučavanje previše stresno i da je plata previše mala. (OECD 2005)

MATERIJALNI STATUS NASTAVNIKA

Osim prema društvenom položaju, nastavnici se u svetu u velikoj meri razlikuju i prema primanjima. Najveće plate imaju nastavnici u Švajcarskoj i one na godišnjem nivou iznose oko 68 000 dolara. Plate nastavnika u Švajcarskoj su veće od prosečne plate u toj zemlji koja inače iznosi 50 000 dolara na godišnjem nivou. Švajcarsku po visini plata slede Holandija, Nemačka i Belgija. Poređenja radi, nastavnici u Velikoj Britaniji imaju u proseku 40 000 dolara godišnje zarade, što je ispod državnog proseka koji iznosi 44 000 dolara. U Francuskoj su godišnje plate nastavnika 33 000 dolara, u Grčkoj 25 000 dolara (Marsh 2014). U Srbiji u isto vreme, nastavnici imaju godišnja primanja oko 6 000 dolara (Trbović 2019)

Nastavničke plate u nekim zemljama se razlikuju i prema školama u kojima nastavnici rade. Vidljiva su dva obrasca. U nekim državama nastavnici imaju istu zakonski određenu zaradu bez obzira na stepen škole u kojoj rade, dok u drugim zemljama srednjoškolski profesori zarađuju više od nastavnika koji podučavaju učenike viših razreda osnovnih škola, a uglavnom i mnogo više od učitelja. U Holandiji i Islandu iskusni srednjoškolski profesor zarađuje i do 40% više od učitelja sa sličnim iskustvom u nastavi, dok u Švedskoj i Čileu ta razlika iznosi manje od 10%. Turska je jedina zemlja u kojoj je zakonski određena plata iskusnog učitelja veća od plate srednjoškolskog profesora sa sličnim radnim iskustvom (OECD 2005).

Prema izdvajanjima za obrazovanje prednjače Sjedinjene Američke Države sa 809 milijardi dolara godišnje, zatim Japan sa 260 milijardi, Nemačka 254 milijarde, Francuska 123 milijarde i Ujedinjeno Kraljevstvo 123 milijarde. Prema izveštajima

Ujedinjenih nacija, širom sveta potrebno je oko 8 miliona novih nastavnika. Najveći deo nastavničke populacije su žene (68%), a prosečna starost nastavnika je 48 godina. Prosečno radno vreme nastavnika u svetu je 38 sati sedmično, osim u Japanu gde radna nedelja nastavnika traje i do 54 sata (Marsh 2014).

STAVOVI STUDENATA UČITELJSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BEOGRADU O POLOŽAJU NASTAVNIKA

Bavljenje temom statusa i društvenog položaja nastavnika u društvu nametnulo je i pitanje kako budući učitelji, studenti Učiteljskog fakulteta, vide položaj nastavnika u društvu i koji motivi ih navode da se odlučuju za bavljenje zanimanjem nastavnika. Takođe, činjenica da se dešava feminizacija nastavničkog poziva, što se da primetiti i kroz polnu strukturu studenata učiteljskih i nastavničkih fakulteta, u velikoj meri određuju stavove i očekivanja o nastavničkom zanimanju i opterećenosti poslom.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Problem koji smo želeli da istražimo tiče se stavova, motivacije i doživljaja budućih učitelja o važnosti uloge njihove buduće profesije i položaja u društvu. Cilj istraživanja bio je utvrditi motive, doživljaj o vrednovanju uloge učitelja u društvu i projekciju sopstvenog položaja kao učitelja u budućnosti.

Zadaci istraživanja:

- otkriti motive za odabir i bavljenje nastavničkim poslom
- ispitati stavove budućih učitelja o položaju nastavnika u društvu
- ispitati očekivanja studenata o mogućnosti zaposlenja i rada u struci.

Hipoteze istraživanja:

Nulta hipoteza: Studenti su pozitivno motivisani da se bave učiteljskim poslom, iako smatraju da ta delatnost nije dovoljno cenjena u društvu.

Pomoćne hipoteze istraživanja:

- studenti Učiteljskog fakulteta uglavnom biraju da se bave učiteljskim poslom jer vole rad sa decom i mladima
- studenti Učiteljskog fakulteta smatraju da položaj učitelja u društvu nije zadovoljavajući i da treba da se poboljša
- studenti Učiteljskog fakulteta smatraju da je teško doći do posla u struci.

Istraživanje je izvršeno anketnim upitnikom koji sadrži devet pitanja koja se svojim sadržajem odnose na problematiku i predmet planiranog istraživanja. Pitanja su zatvorenog, otvorenog i kombinovanog tipa. Uzorak je činilo 73 anketiranih studenata Učiteljskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, različitih godina studija od 2. do 4., oba pola, 71 studentkinja i 2 studenta. Istraživanje je sprovedeno u mesecu oktobru 2020. godine.

INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

U sprovedenom istraživanju, od 73 studenata, 71 ženskog i 2 muškog pola, bilo je 16 studenata druge, 32 studenta treće i 25 studenta četvrte godine. Istraživanjem su u najvećoj meri obuhvaćeni student završnih godina studija a namerno izbegnuti studenti prve godine, jer smatramo da njihovo iskustvo ne bi bilo validno za planirano istraživanje.

Tabela br. 1: Raspodela ispitanika prema polu i godini studiranja

Godina studija	II		III		IV	
	f	%	f	%	f	%
ženski	15	20.54	31	42.46	25	34.25
muški	1	1.37	1	1.37	0	0
ukupno	16	21.9	32	43.84	25	34.25

Na pitanje “Zbog čega ste odabrali studije na Učiteljskom fakultetu?”, najveći broj ispitanika, njih 89%, je dalo odgovor da vole poziv učitelja, da sebe pronalaze u tom poslu i da je glavni razlog za ovaj odabir ljubav prema deci. Jedan manji broj ispitanika na isto pitanje, njih 9,58% odgovorilo je da su se odlučili za ovaj fakultet jer su na njih uticali društvo ili roditelji.

Tabela br. 2: Raspodela odgovora na pitanje “Zbog čega ste odabrali studije na Učiteljskom fakultetu?”

	Bio je to jedini izbor	Volim poziv učitelja	Uticao roditelja ili društva	Nešto drugo
f	1	65	7	0
%	1.33	89	9.58	0

Na pitanje “Šta vidite kao najveću prednost učiteljskog poziva?”, pri čemu su ponuđeni odgovori: mala opterećenost u toku radnog dana (par časova dnevno); posao nije fizički naporan; posao je plemenit i lep; posao je dobro plaćen, studenti najpre i u najvećem procentu 82,2%, vide da je to plemenit i lep posao, a zatim i da je to posao koji ima kratko radno vreme (par časova dnevno) 15,1% i posao koji ne zahteva posebnu fizičku snagu i naprezanje 2,74%. Niko od ispitanika nije dao odgovor da je posao učitelja dobro plaćen.

Tabela br. 3: Raspodela odgovora na pitanje “Šta vidite kao najveću prednost učiteljskog poziva?”

	Par časova dnevno	Nema fizičkog napora	Plemenit i lep posao	Dobro plaćen posao
f	11	2	60	0
%	15.1	2.74	82.2	0

Pitanjem “Šta vidite kao najveći nedostatak učiteljskog poziva?”, gde su ponuđeni odgovori: učitelji nisu dovoljno cenjeni u društvu; teško se dolazi do posla; nedovoljno plaćen posao; posao je naporan, studenti u najvećem procentu 69,8% vide teškoće prilikom dolaska do posla, zatim činjenicu da učitelji nisu dovoljno cenjeni i poštovani u društvu 22%, kao i da učitelji nisu dovoljno plaćeni za odogovoraran posao kojim se bave 8,22%. Niko od ispitanika nije dao odgovor da je posao učitelja naporan.

Tabela br. 4: Raspodela odgovora na pitanje “Šta vidite kao najveći nedostatak učiteljskog poziva?”

	Nedovoljno cenjeni učitelji	Teško se dolazi do posla	Nedovoljno plaćen posao	Naporan posao
f	16	51	6	0
%	22	69.8	8.22	0

Pitanje kojim smo hteli da sagledamo projekciju budućih učitelja o sopstvenoj budućnosti i položaju u narednih 15 godina, glasilo je “Kako zamišljate sopstvenu budućnost za 15 godina?”, gde su ponuđeni odgovori bili: učiteljica/učitelj sa

iskustvom od 5-10 godina staža u prosveti; nezaposleni diplomirani učitelj; diplomirani učitelj koji se bavi nekim drugim zanimanjem; ne mogu sebe da zamislim za 15 godina, dobili smo odgovore da studenti sebe za 15 godina u najvećem procentu 67,12% vide kao učitelje sa iskustvom i određenim godinama radnog staža, dok manji broj njih 17,8% sebe vidi kao diplomiranog učitelja koji se bavi poslom koji nije vezan za prosvetu. Zanimljiv procenat ispitanika sebe vidi kao nezaposlene 5,48% ili ne može sebe da zamisli u budućnosti 8,22%.

Tabela br. 5: Raspodela odgovora na pitanje “Kako zamišljate sopstvenu budućnost za 15 godina?”

	Učitelj sa iskustvom	Nezaposlen	Drugo zanimanje	Ne može da zamisli budućnost
f	49	4	13	6
%	67.12	5.48	17.8	8.22

Na pitanje “Da li biste ponovo odabrali Učiteljski fakultet?”, najveći procenat ispitanika 80% je izričito izjavilo da sigurno bi, dok je 20% ispitanika izjavilo da nije sigurno. Niko od ispitanika nije dao izričito negativan odgovor.

Tabela br. 6: Raspodela odgovora na pitanje “Da li biste ponovo odabrali Učiteljski fakultet?”

	Potvrдно	Nije sigurno	Negativno
f	58	15	0
%	79.5	20.5	0

Odgovore na pitanje otvorenog tipa koje smo dali studentima, gde su oni mogli da iskažu svoje stavove i mišljenje o položaju nastavnika, a koje je glasilo “Šta po Vašem mišljenju treba promeniti u društvu kako bio učiteljski poziv bio bolje plaćen i cenjen?”, dobili smo različite odgovore koje možemo svrstati u dve grupe:

- jedna grupa odgovora upućuje na to da se mora promeniti svest u društvu o bitnosti učitelja, njegovoj ulozi u obrazovanju i vaspitanju deteta, kao i zahtevnosti i odgovornosti učiteljskog posla.
- druga grupa odgovora koje smo dobili ukazuje na to da se mora praviti strožiji kriterijum prilikom odabira studenata nastavnčkih fakulteta, te da samo najbolji

učenici mogu konkurisati za upis na nastavničke fakultete. Isti princip treba primeniti i prilikom zapošljavanja nastavnika, odnosno da prednost prilikom zapošljavanja imaju najbolji student i da prosek i uspeh na studijama budu jedini kriterijum pri zasnivanju radnog odnosa.

Neki od najzanimljivijih odgovora koje smo dobili su:

- *Mora se podići kriterijum za upis na Učiteljski fakultet kako bi se upisivali samo najbolji i oni koji stvarno vole ovaj posao.*
- *Treba podići svest o značaju i bitnosti učitelja za jedan narod.*
- *Učitelji su oni koji formiraju temelje obrazovanja dece a to je najdragocenije i najvrednije u jednom društvu.*
- *Ne sme prva asocijacija na učitelja da bude "dobra plata i odmor duži od radnog vremena" već "odan, strpljiv".*
- *Društvo treba da shvati koliko je učiteljski poziv odgovoran, zahtevan i iziskuje mnogo rada i truda.*

Analizom rezultata sprovedenog istraživanja dolazimo do sledećih zaključaka:

- Mladi koji biraju studije Učiteljskog fakulteta čine to jer vole rad sa decom, imaju afiniteta za rad u nastavi i misle da je nastavnički posao važan i plemenit i čini osnovu razvoja društva. Kod ispitanika dominira pozitivna unutrašnja motivacija.
- Studenti koji biraju studije na Učiteljskom fakultetu smatraju da posao nastavnika nije dovoljno cenjen i poštovan u društvu, nedovoljeno je plaćen i nastavnici ne dobijaju društvenu satisfakciju koju zaslužuju s obzirom na zahtevnost i odgovornost koju ovaj posao nosi sa sobom. Oni vide rešenje ovog problema u podizanju svesti društva o važnosti obrazovanja, kao i uloge nastavnika u formiranju identiteta obrazovanog pojedinca, naročito u mlađem školskom uzrastu. Takođe, studenti smatraju da kriterijumi prilikom upisa studenata na nastavničke fakultete treba da bude strožiji i da se dā prilika studirati samo onim pojedincima koji zaista vole i cene nastavnički posao.
- Studenti Učiteljskog fakulteta priznaju da je teško doći do posla u struci, ali najveći broj njih sebe u bliskoj budućnosti vidi kao učitelje sa iskustvom, što nas dovodi do zaključka da oni gaje optimistički stav i nadaju se da će bez velikih problema doći do posla i da će uspeh i prosek ocena sa studija biti jedini kriterijum prilikom zasnivanja radnog odnosa.

Dobijeni rezultati u velikoj meri potvrđuju hipoteze od kojih smo pošli u istraživanju, s tim što je primetan mnogo pozitivniji stav budućih učitelja o položaju nastavnika i optimističan stav studenata kada je reč o mogućnostima dolaženja do posla u struci od onoga što smo očekivali kao moguće odgovore.

ZAKLJUČAK

Očigledno je da se položaj nastavnika u velikoj meri razlikuje od kontinenta do kontinenta, od zemlje do zemlje. Položaj nastavnika u društvu direktno je povezan sa ulaganjima i odnosom države prema obrazovanju. Najbolje rezultate na polju obrazovanja imaju zemlje u kojima je nastavnik visoko cenjena i dobro plaćena osoba, a njen posao je prepoznat kao bazičan za razvoj uspešnog i zdravog društva. Države u kojima nastavnici nemaju zaslužen visok položaj u društvu ne mogu očekivati brz razvoj i dobre uslove života. Oni u čijim je rukama budućnost svake zemlje, a to su nesumnjivo nastavnici koji obrazuju i oblikuju buduće naraštaje, moraju imati položaj i status kakav zaslužuju. Istraživanje predstavljeno ovim radom pokazalo je da mladi koji se odlučuju baviti nastavničkim poslom žele da dođe do promene položaja nastavnika nabolje, žele da društvo prepozna nastavnika kao jednu od ključnih figura u razvoju društva. U isto vreme, oni su svesni da je posao nastavnika zahtevan, odgovoran i pozitivno su motivisani da stiču znanje i prenose novim generacijama. Ulaganje u obrazovanje i kvalitetne nastavničke kadrove donosi dugoročne benefite u razvoju i napredovanju društva.

LITERATURA:

1. Dolton, Peter, Oscar Marcenaro, Robert De Vries, Po-Wen She (2018), *Teacher status index 2018.*, Varkey Fondation, London
2. Ladegaard, Isak (2012), "Big differences in Finnish and Norwegian teacher education"; dostupno na: <https://sciencenordic.com/finland-forskningno-politi-cs/big-differences-in-finnish-and-norwegian-teacher-education/1380188>; pristupljeno 25. 9. 2020.
3. Mitrović, Tarja (2014), "Nastavnici u Finskoj"; dostupno na: <https://mojafinska.blogspot.com/2014/07/nastavnici-u-finskoj.html> ; pristupljeno 24. 9. 2020.
4. Marsh, Sara (2014), "How the job of a teacher compares around the world", The Guardian; dostupno na: <https://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2014/sep/05/how-the-job-of-a-teacher-compares-around-the-world> ; pristupljeno 22. 9. 2020.
5. Trbović, Milan (2019), "Iznos plate zaposlenih u prosveti od 2019. godine", Sindikat prosvetnih radnika Vojvodine; dostupno na: <http://www.sprv.org.rs/iznos-plate-zaposlenih-u-prosveti-od-2019-godine/> ; pristupljeno 23. 9. 2020.
6. ECD (2005), *Nastavnici su bitni. Kako privući, usavršiti i zadržati efikasne nastavnike*; dostupno na: http://www.cep.edu.rs/sites/default/files/eknjiga/Nastavnici_su_bitni.pdf ; pristupljeno 22. 9. 2020.

SOCIAL AND MATERIAL STATUS OF TEACHERS FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHER EDUCATION STUDENTS

Summary:

The social status and position of teachers has changed throughout history and is conditioned by the development of human society. In the developed world, the teacher is a highly positioned member of society, part of the intellectual elite and a positive model of behavior. We are witnesses that the period of media development, the inflow of information, the collapse of previous value systems, led to a change in the evaluation and position of teachers in Serbia and the surrounding countries. Teachers are experiencing one of the most difficult periods. They are usually poorly paid, insufficiently valued, unmotivated. The paper describes positive examples of the attitude of social systems in the world towards teachers, where teachers are still part of the elite and where, thanks to a positive and encouraging attitude towards educators, societies experience prosperity in economic, cultural, material and other aspects of development. In this way, the assumption is confirmed that a society that invests in education and teaching staff, is profitable in the long run and has positive results in development. Also, the paper presents the results of research conducted by surveying students of the Teacher Education Faculty in Belgrade, in which we wanted to find out the attitudes, motives and views of students about the position of teachers in society, and the projections of their future occupation. The results of the research show that students are motivated to work as teachers and that they like working with children and young people, but at the same time they are aware of the unfavorable position of teachers in society and hope that this position can be improved by raising to make the public aware of the importance of teaching at the earliest age of students and stricter criteria when enrolling and selecting future teachers at faculties and schools.

Keywords: teacher; society; social status; education

Adresa autora

Authors' address

Filduza Prušević Sadović

Sefedin Šehović

Univerzitet u Beogradu

Učiteljski fakultet

filduza@yahoo.com

ufbgonp@yahoo.com

